

віровчення. Окрім того такі цикли могли бути в обігу під час початкового процесу в системі монастирської освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Будон – Будон Ринчендуб. История Буддизма. / перевод с тибетского Е.Е. Обермиллера / перевод с английского Л. М. Донца. – Санкт–Петербург: «Евразия». 1999.
2. Будон – History of Buddhism (chos 'byung). Bu–ston The Jewelry of Scripture. Translated from Tibetan by Dr. E.Obermiller. Pt 1–2. Heidelberg. In commission bei O.Narrassowitz. 1931–1932.
3. *Огнева Е.Д.* Жанры в тибетской живописи // Искусство Монголии и Центральной Азии. Ч. 2. М.: 1986, С. 87–96.
4. *Огнева Е.Д.* Ю.Н. Рерих и проблемы функционального назначения тибетской живописи (Джатакамала в живописи) // Петербургский Рериховский Сборник. № V. СПб.: 2002, С. 78–83.
5. Електронна колекція експонатів *Одесский музей западного и восточного искусства* On–Line: www.oweamuseum.odessa.ua. Представлено тільки зображення, серед них 184–185; BU–242.

Пилипчук Я.В.

КУМАНСЬКА ЄПІСКОПІЯ

Територія куманської єпископії входила у сферу впливу Угорщини і тому на відміну від інших кипчацьких земель її історія була відображена досить повно. У даній студії будуть розглянуті питання локалізації куманської єпископії та поширення католицизму серед куманів середини XIII ст.

Куманів Північно–Західного Причорномор'я до католицизму спробували повернути угорські місіонери. Вони здійснили дві вдалі місії у першій половині XIII ст. Внаслідок цього католиками стали хани Борч та Мемборк. Окрім того було охрещено 15 тис. їх підданих. Ці події датують 1227 р.[4, 4–5]. Куманська єпископія була заснована у 1229 р. [4, 5]. Нам відомо, що вона припинила своє існування під час монгольського завоювання під час вторгнення військ Чингізидів у Центральну Європу.

Набагато складнішим є питання локалізації куманської єпископії. Західним її кордоном Рогерій називав річку Серет [5, 272]. Щодо інших її кордонів ми не маємо інформації. Внаслідок фрагментарності джерел у науці поширені різні гіпотези, де вона мо-

гла бути. Румунський вчений П. Йорга стверджував, що вона знаходилась у нижній течії річки Серет, у так званій Вільній Вранчі [3, 30]. І. Князький локалізує її на території земель Бирси, секеїв, а також у частині Куманії, обмеженій річками Олт та Серет [3, 29–30]. О. Осіп'ян висловлює припущення, що куманська єпископія охоплювала території між Карпатами, Олтом, Дунаєм та Серетом [4, 5]. На нашу думку, територія куманської єпископії займала простори від Карпатських гір до сучасних міст Пятра-Нямц та Бузеу.

Проте християнство куманів було досить своєрідним. Ці кочівники визнавали християнський символ віри, однак не бажали відмовлятися від своїх старих вірувань. Нова релігія входила у їх картину світу не виключаючи, а доповнюючи більш ранні вірування. Таким чином, християнство у кочівників мало синкретичний характер. З цією проблемою зіткнулися угорці у другій половині XIII ст. Клірики скаржились на те, що кумани-мігранти на території Угорщини продовжували зберігати старі звичаї і не стали католиками [1, 249]. Альберик де Труа Фонтене згадував про двох куманських вождів, один із яких мав християнське ім'я Йона (Jonah) [6, 66]. Є підстави стверджувати, що саме про поховання цього кипчацького повідомляв Жуан Жуанвіль. Воно було здійснене за традиційним для язичників кипчаків звичаєм [2, 118, 372–380]. При укладенні угод з угорцями та латинянами вони продовжували здійснювати традиційні для кочівників обряди [2, 118, 371].

Таким чином, ми можемо стверджувати, що куманська єпископія займала територію, суміжну з королівством Угорщина. Її правителі Бортц та Мемборк були союзниками Арпадів. Саме у їх володіннях проповідували домініканські місіонери, які направили частину куманів до католицизму. Отже, територія куманської єпископії займала простори від карпатських гір до сучасних міст Пятра-Нямц та Бузеу, а часом її існування були 1229–1240 рр. Втім, є підстави стверджувати, що християнізація цих кочівників була поверховою. На підставі матеріалів про кипчацьких переселенців на Балканах та в Угорщині ми можемо стверджувати, що християнський бог розглядався кочівникам ще як один покровитель і християнство не витісняло традиційних вірувань, а лише доповнило їх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голубовский П.В. Печенеги, торки и половцы до нашествия татар. Монография. Киев, 1884
2. Жан де Жуанвиль. Книга благочестивых речений и добрых деяний нашего святого короля Людовика. Санки-Петербург, 2007.
3. Князький И.О. Половцы в Днестровско–Карпатских землях и Нижнем Подунавье в конце XII – первых десятилетиях XIII в. // Социально–экономическая и политическая история Молдавии периода феодализма. Кишинев, 1988.
4. Осіян О. Поширення християнства серед половців // Київська старовина. №2. Київ, 2005.
5. Паушто В.Т. Внешняя политика Древней Руси. М., 1968.
6. Vasary I. Cumans and Tatars. Oriental Military in Pre-Ottoman Balkans, 1185–1365. Cambridge, 2005.